

การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี กรณีศึกษาโครงการชุดค้นแนวป้อมเมืองเก่าเพชรบุรี

จัดทำโดย

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี

The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี

สำนักงานตั้งอยู่ เลขที่ ๑๖๒ ถนนโกรเพชร ตำบล หน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีเขตพื้นที่รับผิดชอบ ๖ จังหวัด คือ ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และสมุทรปราการ

มีหน่วยงานในความดูแลประกอบด้วย ฝ่ายบริหารงานทั่วไป กลุ่มโบราณคดี กลุ่มอนุรักษ์โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี และฝ่ายบริหารงานทั่วไป

มีอำนาจหน้าที่ ๖ ประการ ในการดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ ดังนี้

๑. ดำเนินงานที่อยู่ในหน้าที่ของกรมศิลปากรในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ ในการดำรงรักษาคุณค่าและเอกลักษณ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติด้านโบราณคดี โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ภาษา วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี เอกสารหนังสือ จดหมายเหตุ นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม
๒. กำกับ ดูแล ให้คำปรึกษา และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รวมทั้งกฎหมายและระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง
๓. ปฏิบัติงานทางวิชาการด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรมทุกสาขาในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ พัฒนาสร้างสรรค์ ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากมรดกทางศิลปวัฒนธรรมสาขาต่างๆ
๔. ส่งเสริมและประสานการดำเนินงานทางวิชาการของหน่วยงาน ในพื้นที่รับผิดชอบ
๕. สร้างความรู้ ความร่วมมือ ให้คำแนะนำประสานกับจังหวัด หน่วยงานราชการอื่น ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ประชาชน ในการดำเนินงานมรดกทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขยายเครือข่ายการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ
๖. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

กรณีการขุดค้นกำแพงเมืองเพชรบุรีเกิดขึ้นได้อย่างไร???

สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี ได้รับการประสานงานจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ช่องสะแก เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๑ ว่าพบซากฐานแนวอิฐในพื้นที่ย่านถนนข้าง ร.ร.เซนต์โยเซฟ กลุ่มโบราณคดีจึงไปดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ พบว่ามีลักษณะเป็นแนวก่ออิฐขนานกับแนวถนน สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของแนวกำแพงเมืองเก่า

สำนักศิลปากรที่ ๑ จึงดำเนินการตรวจสอบข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ และข้อมูลกรรมสิทธิ์ที่ดิน ต่อมา ในเดือนเมษายน ๒๕๖๓ สำนักศิลปากรที่ ๑ จึงได้ประสานงานพร้อมทำหนังสือถึงผู้ครอบครองที่ดิน คือ ครอบครัวบุญวานิช มี ดร.จันทิมา บุญวานิช เป็นผู้จัดการมรดก และได้รับการอนุเคราะห์ให้ดำเนินการตามหลักโบราณคดี

ขั้นตอน/กระบวนการตรวจสอบทางโบราณคดี

๒ ประชาชนทั่วไป หรือ เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่เป็นผู้ค้นพบ

๑ พบสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมของมนุษย์ในอดีต เช่น ซากวัด ซากอาคาร กระจุก กลุ่มหม้อ/ไห ฯลฯ

๒ นักโบราณคดี นักสำรวจ เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรค้นพบ

การแจ้งเรื่องของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการพัฒนาแหล่งโบราณคดี

๓ ดำเนินการตามหลักโบราณคดี - อนุรักษ์

เผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน / รับฟังเสียงประชาพิจารณ์เพื่อพัฒนาต่อเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ

๓ สำนักศิลปากรในแต่ละเขตอำนาจเมื่อได้รับแจ้งเรื่อง จะส่งเจ้าหน้าที่ประเมินคุณค่าทางโบราณคดีของแต่ละแหล่ง แล้วพิจารณาดำเนินงานต่อไปว่าแหล่งที่พบเป็นกรณีปกติหรือฉุกเฉิน(ขุดค้น/ขุดแต่ง/อนุรักษ์/ดำเนินการตาม พรบ.โบราณวัตถุ - โบราณสถาน)

สำหรับพื้นที่กำแพงเมืองเพชรบุรี เมื่อพิจารณาจากหลักฐานที่มีการบันทึกไว้ประกอบกับข้อมูลจากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแหล่งโบราณคดีที่ค้นพบ สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี จึงขอรับการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จากกรมศิลปากรและได้รับอนุมัติงบประมาณ **โครงการบูรณะโบราณสถานจุกเงิน** **เร่งด่วน** จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

เพื่อดำเนินการขุดตรวจทางโบราณคดีในขนาดพื้นที่ ๑๐ x ๑๐ เมตร ซึ่งต่อมาได้พบหลักฐานเพิ่มเติมจึงขยายพื้นที่ออกไปอีกรวมเป็น ๒๐ x ๒๐ เมตร การขุดตรวจทางโบราณคดีได้เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ รวมเป็นเวลา ๒๗ วัน

ตลอดการดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดี มีประชาชนทั้งในจังหวัด
 เพชรบุรีและภายนอก ครู-อาจารย์จากสถานศึกษาภายในจังหวัด
 ปราชญ์ท้องถิ่น เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ ให้การต้อนรับและให้ความสนใจ
 ในการปฏิบัติงาน สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี จึงมีการบรรยายความรู้
 และการทำป้ายองค์ความรู้เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้สู่ประชาชน

นอกจากนี้ หากมีเยาวชนที่สนใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวิชาชีพทางโบราณคดี นักโบราณคดีประจำแหล่งขุดค้น ได้จัดกิจกรรมระยะสั้น (One day course) บริการประชาชนเพื่อให้เป็นแรงบันดาลใจในการประกอบวิชาชีพในอนาคตและให้เกิดความสนใจ/ความภูมิใจ/เพื่อต่อยอดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตน

ดำเนินการขุดค้น เก็บหลักฐานโบราณวัตถุ นิเวศวัตถุ บันทึกข้อมูลโบราณสถานอย่างละเอียดเพื่อเข้าสู่การวิเคราะห์ทางโบราณคดีและกระบวนการหาค่าอายุทางวิทยาศาสตร์ในลำดับถัดไป

ในระหว่างการดำเนินงานก่อนถึงวันสิ้นสุดการขุดค้น ปราชญ์ชาวบ้าน ครู - อาจารย์ รวมถึงประชาชนจำนวนหนึ่ง มีข้อเสนอให้อนุรักษ์แหล่งขุดค้นทางโบราณคดี เพื่อนำเสนอความคิดเห็นต่อคณะผู้บริหารจังหวัดเพชรบุรีให้จัดตั้งเป็น “แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม” เพื่อเป็นการสร้างแหล่งการเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว ที่จะสร้างแรงกระตุ้นความรักความภูมิใจของคนในท้องถิ่น การสร้างรายได้ให้ชุมชน และการเผยแพร่ประวัติศาสตร์ที่เคยสูญหายไปคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และสืบสาน

ดังนั้น สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี จึงต้องปฏิบัติงานและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเตรียมส่งมอบให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับแผนการในอนาคต

จากความคิดเห็นของทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน
นำไปสู่การการประชุมเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการ
แนวทางการอนุรักษ์ กำแพงเมืองเก่าเพชรบุรีในวันอังคารที่
๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เวลา ณ ห้องประชุมองค์การ
บริหารส่วนตำบลช่องสะแก ตำบลช่องสะแก อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี ผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วย ปลัด
จังหวัด, อบต.ช่องสะแก, อนุรักษ์พื้นที่, โยธาธิการและผัง
เมืองเพชรบุรี, วัฒนธรรมจังหวัด, หน่วยงานในสำนัก
ศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี,
สื่อมวลชน, ปราชญ์ชาวบ้าน และเจ้าของที่ดิน

มติที่ประชุม เห็นชอบโดยมีมติ ดังนี้

๑. กรมศิลปากรดำเนินการขุดแต่งในระยะต่อไป ส่วนหลุมเดิมให้ฝังกลบไว้ก่อน
๒. ให้มีการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบปกป้องพื้นที่
๓. การสร้างหลังคาคลุมชั่วคราวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลช่องสะแก
๔. การตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการศึกษาประวัติศาสตร์จากกลุ่มต่างๆ โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดรับผิดชอบเพื่อเสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด

ดังนั้น สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี จึงดำเนินการ
กลบหลุมขุดค้นตามกระบวนการตามหลักการอนุรักษ์
แหล่งโบราณสถาน เพื่อเตรียมแผนการพัฒนาแหล่ง
โบราณคดีในอนาคต และเตรียมโครงการขุดแต่ง
กำแพงเมืองเพชรบุรีในระยะที่ ๒

ขอบคุณในการต้อนรับ
ขอบคุณที่เชื่อใจและเอ็นดูพวกเราชาวสำนัก ๑
ขอบคุณที่เห็นคุณค่าของงานโบราณคดี
ขอบคุณที่เชิดชูประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
ขอบคุณชาวเพชรบุรีทุกท่าน
แล้วเราจะได้พบกันอีก

สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี ผู้ปฏิบัติการโครงการแนวป้อมเก่ากำแพงเมืองเพชรบุรี

1. นางจิรนนท์ คอนเซพช็อน   นักโบราณคดีชำนาญการ
(หัวหน้าโครงการฯ)
2. นางสาวกรรณิการ์ เปรมใจ   นักโบราณคดีชำนาญการ
3. นางสาวจารุวรรณ แยมพราย   ผู้ช่วยนักโบราณคดี
4. นายจุลเกียรติ ไพบุลย์เกษม   ผู้ช่วยนักโบราณคดี
5. นางสาวชนัญชิตา กิจใจ   ผู้ช่วยนักโบราณคดี
6. นางสาวพิมพ์นารา ปกรณ์ศิริกุล   ผู้ช่วยนักโบราณคดี
7. ลูกจ้างชุดค้นทางโบราณคดีชั่วคราวภายในท้องถิ่น